

Instytut Pamięci Narodowej - Poznań

<https://poznan.ipn.gov.pl/pl7/aktualnosci/177435,Poniedzialek-z-filmem-reportaz-Wyjazd-Pamieci-do-Gornej-Austrii-2022-KL-Mauthausen,KL-Gusen,Zamek-Smierci-Hartheim>
2023-03-29, 04:54

Poniedziałek z filmem: reportaż „Wyjazd Pamięci do Górnej Austrii 2022. KL Mauthausen, KL Gusen, Zamek Śmierci Hartheim” - Poznań, 6 lutego 2023

W poniedziałek 6 lutego 2023 r. „Przystanek Historia” IPN w Poznaniu odwiedzili uczestnicy i sympatycy Wyjazdów Pamięci do Górnej Austrii 2022, organizowanych od kilku lat przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu oraz Stowarzyszenie Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych. Okazją ku temu była prezentacja najnowszego reportażu

wyprodukowanego przez IPN.

Reportaż jest relacją z ostatniego Wyjazdu Pamięci do Górnej Austrii, który odbył się w 2022 r. Uczestnicy wyjazdów podróżują szlakiem martyrologii polskich obywateli osadzonych i zamordowanych w obozach koncentracyjnych na terenie Austrii, odwiedzając najbardziej znane Miejsca Pamięci w tym kraju związane z II wojną światową, m.in. KL Mauthausen, KL Gusen – obóz wyniszczenia dla polskiej inteligencji, a także Zamek Śmierci Hartheim. Uczestnicy spotykają się także ze świadkami historii i rodzinami ofiar. Jest to wyjątkowa, edukacyjna podróż sentymentalna, w której biorą udział laureaci ogólnopolskiego konkursu IPN „Sztafeta Pamięci. Losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej”, nauczyciele, edukatorzy, rodziny ofiar i pracownicy IPN.

Premiera reportażu, który jest wyjątkowym zapisem tej podróży, była doskonałą okazją do spotkania uczestników wyjazdu, pracowników IPN zajmujących się tą tematyką oraz wszystkich zainteresowanych historią II wojny światowej, a w szczególności historią i znaczeniem dla Polaków KL Gusen, którą przybliżyli organizatorka Wyjazdów Pamięci Naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu Marta Szczesiak-Ślusarek oraz Tomasz Cieślak.

Otwarty 25 maja 1940 r. KL Gusen Niemcy początkowo nazywali Vernichtungslager für die polnische Intelligenz (obóz wyniszczenia dla polskiej inteligencji). Obecnie po obozie koncentracyjnym Gusen I i mniejszym Gusen II nie pozostał już praktycznie żaden materialny ślad. Dawna infrastruktura obozowa w większości została zniszczona lub przeszła w prywatne ręce i dzisiaj odgrywa już zupełnie inną rolę niż ponad 77 lat temu, dlatego warto poznawać historię tego jednego z najbardziej opresyjnych miejsc eksterminacji więźniów w okresie II wojny światowej. Jerzy Osuchowski nazwał Gusen I „przedsionkiem piekła” i nie ma w tym przesady.

Objęty, jako jeden z dwóch obozów obok KL Mauthausen, trzecią, najwyższą kategorią represyjności, obóz w Gusen miał poprzez ciężką, katorżniczą pracę w pobliskich kamieniołomach wyniszczyć jak największą liczbę więźniów politycznych z Polski, a później również z 27 pozostałych krajów okupowanych przez III Rzeszę. Zesłanie do niego było de facto odsunięciem w czasie, a nie orzeczoną przez okupacyjne sądy niemieckie karą śmierci. Więzień, według wytycznych SS, miał tam przeżyć zaledwie trzy miesiące. Łącznie w okresie II wojny światowej przez obóz Gusen i jego filie: Gusen II i III przeszło 70 000 więźniów, z których w latach 1940–1945 prawie 40 000 zamordowano. Większość ofiar stanowili Polacy. Zginęło ich 27 000 z 35 000 tam osadzonych, co daje wstrząsającą statystykę ok. 80% zgonów. Mimo że w obozie i podobozach Gusen utracił życie tak wysoki procent osadzonych, wola ich przeżycia była jeszcze większa...

Okazją do przypomnienia m.in. historii więźniów osadzonych w KL Gusen i innych obozach zlokalizowanych na terenie Górnej Austrii jest właśnie ogólnopolski konkurs IPN „Sztafeta Pamięci. Losy mojej rodziny w czasie II wojny światowej”, o którym opowiedziała koordynatorka z ramienia IPN Julia Kilanowska.

W drugiej części spotkania głos zabrała także Elżbieta Rybarska, prezes Stowarzyszenia Rodzin Polskich Ofiar Obozów Koncentracyjnych z siedzibą w Poznaniu, która podkreśliła ogromne znaczenie organizowanych wspólnie z IPN Wyjazdów Pamięci w upowszechnianiu wiedzy o historii KL Gusen, a przede wszystkim o wszystkich tam osadzonych i pomordowanych Polakach. Zwróciła również uwagę, że obecnie w momencie umierania ostatnich więźniów, rodziny ofiar stają się naturalnymi spadkobiercami pamięci o wszystkich pomordowanych i obowiązkiem nas wszystkich jest o tą pamięć dbać.

Na zakończenie owocnego spotkania, które w „Przystanku Historia” zgromadziło komplet publiczności, organizatorzy zaprezentowali reportaż z IV Wielkopolskiego Forum Pamięci Narodowej. Odbyło się ono 24 września 2022 r. w Forcie VII w Poznaniu pod tytułem „Zbrodnia niedoskonała. Niemieckie ludobójstwo w okupowanej Wielkopolsce w latach 1939-1945”. Fort VII – pierwszy na okupowanych ziemiach polskich obóz koncentracyjny i KL Gusen są ze sobą nierozzerwalnie związane.

Tekst: Tomasz Cieślak